

Sygn. akt: I Ns 296/18

POSTANOWIENIE

częściowe

Dnia 28 lipca 2021 r.

Sąd Rejonowy w Szczytnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	asesor sądowy Marcin Borodziuk
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Grabowska

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2021 r. w Szczytnie na rozprawie

sprawy z wniosku (...) 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K.

z udziałem P. L. (1), P. L. (2), P. L. (3), D. L., S. L. (1), E. L., M. B. (1), M. B. (2), D. B., Kima S., R. J., K. L., R. G., G. L., A. C. (1), małoletniego O. C. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego A. C. (1), M. C., Ł. Ś., K. R., Z. L., A. C. (2), Z. Ś., E. B., H. B., M. M., B. O., małoletnich J. O. i M. O. reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego B. O., E. M., A. B. (1), J. L. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego A. C. (3), J. S., M. K. (1), K. K., M. K. (2), A. S., T. S., A. J., A. L., J. B. (1), A. B. (2), J. B. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku

w przedmiocie wniosku A. J. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku

I. oddala wniosek;

II. zwalnia D. P. z funkcji kuratora dla uczestnika G. L., którego miejsce pobytu zostało ustalone;

III. przyznaje D. P. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem wynagrodzenia za sprawowanie funkcji kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika, którą to kwotę poleca wypłacić tymczasowo ze Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowemu w Szczytnie.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

S.,(...)

Sygn. akt I Ns 296/18

UZASADNIENIE

postanowienia częściowego

z dnia 28 lipca 2021 r.

Uczestniczka A. J. na rozprawie w dniu 09 kwietnia 2021 r. wniosła o odebranie od niej oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku. Następnie pismem z 29 kwietnia 2021 r. wymieniona, na wypadek stwierdzenia przez sąd, że oświadczenie to było spóźnione, wniosła o zatwierdzenie uchylenia się przez nią od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. L. (2).

W uzasadnieniu swego stanowiska podniosła, że o odrzuceniu spadku po S. L. (2) przez jej ojca E. L., dowiedziała się w listopadzie 2020 r., gdy otrzymała pismo zawiadamiające ją o terminie rozprawy wyznaczonym na 09 kwietnia 2021 r. Jednocześnie podniosła, że nie знаła spadkodawcy, nic nie wiedziała o jego istnieniu. Nie wiedziała, że może być kiedykolwiek spadkobiercą po osobie, której nie zna. W tej sytuacji złożenie oświadczenia uznała za niecelowe, będąc przekonaną, że może je złożyć na rozprawie w dniu 09 kwietnia 2021 r.

Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia:

S. L. (2) zmarł w dniu 15 października 2015 roku w S..

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu, k. 7)

Jeszcze przed nim, w dniu 22 stycznia 1987 roku zmarł jego brat, E. L., który pozostawił syna E. L.. Córką tego ostatniego jest A. J..

(dowody: odpisy skrócone aktów stanu cywilnego, k. 798-800)

W dniu 06 lipca 2020 r. E. L. złożył przed Sądem Rejonowym w Szczytnie oświadczenie o odrzuceniu spadku po S. L. (2).

(dowód: protokół rozprawy z 06.07.2020 r., k. 216v)

W lipcu 2020 r. A. J. przebywała w szpitalu. Po tym, gdy go opuściła, jej ojciec E. przekazał jej informację, że otrzyma korespondencję z Sądu, oraz że będzie musiała udać się do sądu osobiście, by złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku po jednym z członków dalekiej rodziny.

(dowód: zeznania uczestniczki A. J., k. 656v)

W dniu 30 lipca 2020 r. A. J. osobiście podjęła korespondencję z Sądu z postanowieniem o wezwaniu do udziału w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po S. L. (2), wraz z odpisem wniosku oraz pouczeniem, że od daty dowiedzenia się o odrzuceniu spadku przez rodzica, biegnie sześciomiesięczny termin na złożenie oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku.

(dowód: elektroniczne potwierdzenie odbioru, k. 289, pismo z 28.07.2020 r., k. 265)

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy dokumenty prywatne i urzędowe, których autentyczność i treść nie były kwestionowane. Przede wszystkim jednak Sąd oparł się na dowodzie z zeznań uczestniczki A. J., złożonych na rozprawie w dniu 09 kwietnia 2021 r. Wynika z nich jednoznacznie, że po tym jak w lipcu 2020 r. opuściła szpital, jej ojciec poinformował ją o odrzuceniu spadku, oraz o konieczności złożenia przez nią własnego oświadczenia w tym przedmiocie.

Skoro pierwszą korespondencję skierowaną do uczestniczki A. J. doręczono w dniu 30 lipca 2020 r., i została ona podjęta przez nią osobiście, to zdaniem Sądu do wspomnianej przez nią rozmowy z ojcem E. L. nie mogło dojść w dacie późniejszej. Rozmowa ta dotyczyła bowiem korespondencji, którą A. J. dopiero miała otrzymać. Z zeznań uczestniczki nie wynika przy tym, aby przed rozmową z ojcem wiedziała już, że została wezwana do udziału w niniejszej sprawie.

Nie jest zdaniem Sądu prawdopodobne, że rozmowa ta mogłaby dotyczyć innej, późniejszej korespondencji, jaką A. J. miałyby otrzymać z Sądu. Wiedziałyby wówczas o samej sprawie i nie przywiązywałyby dużej wagi do informacji, jaką przekazać miał jej ojciec.

Na marginesie wskazać należy, że pismo z sądu doręczone 30 lipca 2020 roku nie zawierało konkretnego wskazania o odrzuceniu spadku po S. L. (2) przez jej ojca E. L. – ale w świetle jej zeznań wiedzę w tym zakresie uzyskała od niego samego. Nawet jeśli była wtedy mowa o nieokreślonym dalekim krewnym, to osoba spadkodawcy stała się dla uczestniczki skonkretyzowana, gdy w dniu 30 lipca 2020 r. podjęła osobiście korespondencję z odpisem wniosku w niniejszej sprawie.

Późniejsza argumentacja procesowa uczestniczki dotycząca daty dowiedzenia się przez nią o powołaniu do spadku nie zasługiwała na uwzględnienie. Znamiennym jest że w piśmie z 29 kwietnia 2021 r. (k. 728) uczestniczka twierdziła, że wiedzę o odrzuceniu spadku przez ojca miała uzyskać na skutek zawiadomienia jej o rozprawie wyznaczonej na 09 kwietnia 2021, które otrzymała w listopadzie 2020 r. Tyle tylko, że zarządzenie o wyznaczeniu tego terminu rozprawy zostało wydane w dniu 21 stycznia 2021 r., a poprzedni termin odbył się 06 lipca 2020 r. Nie było więc takiego zawiadomienia, które mogłaby otrzymać w listopadzie 2020 roku.

Zeznania samej uczestniczki A. J. z 09 kwietnia 2021 r. zostały złożone w sposób swobodny, spontaniczny. Dopiero wówczas na rozprawie została uświadomiona o tym, że wobec daty podjęcia przez nią pierwszego pisma z Sądu, upłynął termin na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku. W przeważającej mierze zeznania dotyczyły przy tym jej brata G. L., który na tamten czas był nieznany z miejsca pobytu, stąd wymieniona nie zdawała sobie sprawy z rangi wskazywanych przez nią, niekorzystnych dla niej okoliczności.

Zdaniem Sądu zeznania A. J. z 09 kwietnia 2021 r. polegały na prawdzie. Były logiczne, spójne, rzeczowe - w szczególności z punktu widzenia wskazań doświadczenia życiowego nie budziła wątpliwości płynąca z jej relacji sekwencja zdarzeń.

Inaczej należało odnieść się do zeznań uczestników E. L. i G. L., które Sąd uznał za niewiarygodne.

Uczestnik E. L. wielokrotnie powoływał się na niepamięć, wynikającą ze względów zdrowotnych. Sąd nie neguje choroby E. L., która jest czynnikiem niezawinionym, ale wpływającym na ocenę jego wiarygodności jako źródła dowodowego. Nie sposób pominąć także, że dla uczestniczki A. J. jest ojcem i był zainteresowany w przedstawieniu korzystnej dla niej wersji zdarzenia.

Wymieniony zeznał, że wiedział o pobycie swojej córki w szpitalu w lipcu 2020 r. i nie obciążał jej wtedy problemami. Dalej podał jednak, że wiedzę w tym zakresie uzyskał „po czasie”, bliżej niesprecyzowanym. To ostatnie stwierdzenie musi budzić jednak wątpliwości, skoro za pierwszym razem E. L. wskazał, że w związku z pobytem córki w szpitalu nie chciał obciążać jej problemami. Nie jest przekonująca wersja, zgodnie z którą tego rodzaju dobrą wolę miałby on przejawiać w związku z przebywaniem przez A. J. w szpitalu, które miało miejsce w przeszłości, a on nie miał wtedy o tym wiedzy.

Zupełnie niewiarygodne były zeznania uczestnika G. L., brata A. J.. Zeznał on, że nie rozmawiał ze swoim ojcem o odrzuceniu przez niego spadku po S. L. (2). Oświadczył, że nie miał wiedzy o tym, czy jego ojciec odrzucił spadek, a nawet nie wiedział o tym już wówczas, gdy sam składał oświadczenie w tym przedmiocie. Jednocześnie przed notariuszem w dniu 06 kwietnia 2021 r. oświadczył, że jego ojciec „w listopadzie 2020 roku odrzucił spadek po zmarłym”. Tego rodzaju informacji, niezgodnej zresztą ze stanem faktycznym, z pewnością nie podał w akcie notarialnym sam notariusz. Nie wiadomo przy tym, z jakiego innego źródła G. L. mógłby uzyskać informacje na ten temat, skoro do dnia 16 czerwca 2021 r., kiedy to stawił się na rozprawie, nie została mu doręczona żadna korespondencja w sprawie. Na tamten czas nie było bowiem znane jego miejsce pobytu.

Zeznania G. L. są niewiarygodne także z tego względu, że wspominając o swoim spotkaniu z rodzicami przed świętami Wielkiej Nocy 2021 roku pominął, że doszło wtedy do rozmów na temat sprawy spadkowej po S. L. (2), oraz że udział

w tych rozmowach brała jego siostra A. J.. Ta ostatnia zeznała przed Sądem, że w święta Wielkiej Nocy miała miejsce „kłótnia rodzinna dotycząca odrzucenia spadku”.

Wymieniona podniosła też, że gdyby nie konieczność odrzucenia spadku, to jej brat G. w ogóle nie przyjechałby do Polski z Niemiec, gdzie na stałe przebywa. Tymczasem sam G. L. zeznał, że jedyna informacja, jaką otrzymał telefonicznie od E. L. dotyczyła tego, że jego ojciec dostał wezwanie na sprawę o stwierdzenie nabycia spadku, dotyczącą dalekiego krewnego. E. L. miał wówczas zorientować się, czego ta sprawa dotyczy. Następnie G. L. miał w ogóle o tym z ojcem nie rozmawiać, dopiero po swoim przyjeździe przed świętami Wielkiej Nocy poruszył ten temat.

Z powyższego wynika, że zeznania G. L. były nielogiczne, pełne niedomówień, i przez to musiały zostać uznane za niewiarygodne. Ubocznie stwierdzić należy, że wątpliwości może budzić zachowanie przez niego terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, i prawdopodobnie z tego względu wskazał on przed notariuszem, że E. L. odrzucił spadek w listopadzie 2020 roku.

Wyjaśnienie podstawy prawnej postanowienia:

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Stosownie do § 2 powołanego przepisu, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Zgodnie zaś z § 3, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, że oświadczenie uczestniczki A. J. o odrzuceniu spadku po S. L. (2), zostało złożone z przekroczeniem sześciomiesięcznego terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c. Jak wynika z przeprowadzonej wyżej oceny dowodów, A. J. dowiedziała się o tytule powołania do spadku najpóźniej w dniu 30 lipca 2020 roku, a oświadczenie złożyła przed sądem w dniu 09 kwietnia 2021 r.

W tej sytuacji należało rozważyć, czy wymieniona nie dochowując sześciomiesięcznego terminu z art. 1015 § 1 k.c., pozostawała w błędzie w rozumieniu przepisów prawa.

Zgodnie z art. 84 § 1 zdanie pierwsze k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Stosownie do § 2 tego przepisu, można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny). Zgodnie zaś z art. 88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia, a w razie groźby – z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

W tym kontekście przytoczyć należy pogląd z orzecznictwa, zgodnie z którym błędem istotnym nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego majątku spadkowego. O błędzie co do przedmiotu spadku można mówić wtedy, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności spadkobiercy, czy też, mówiąc inaczej, jest on usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. Poprzestanie na pozbawionym konkretnych podstaw przypuszczeniu, dotyczącym stanu majątku spadkowego, nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie stanowi podstawy uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia (niezłożenia oświadczenia) woli na podstawie przepisów o wadach oświadczenia woli (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2017 roku, IV CSK 28/17, LEX nr 2439125).

Z powyższego wynika jednoznacznie, że błąd nie może polegać na nieznaności prawa. Bez prawnie doniosłego znaczenia jest okoliczność, że wnioskodawczyni nie знаła spadkodawcy - od 30 lipca 2020 r. mogła podjąć działania mające na celu ustalenie, czy w skład spadku wchodzi jakiegokolwiek aktywa, czy tylko długi. Wiedzę w tym zakresie mogła uzyskać od licznych członków rodziny, w tym jej ojca, którzy przed nią odrzucili już spadek. Brak podjęcia takich starań świadczy o braku dbałości o swój interes prawny, co wyklucza przyjęcie, że jej błąd mógłby polegać na nieznaności stanu spadku.

Okolicznością, na którą powoływała się uczestniczka było także to, że w jej przekonaniu odrzucić spadek mogła dopiero przed sądem na rozprawie. Tymczasem spadek przed notariuszem odrzuciła znakomita większość członków jej rodziny. Nic nie usprawiedliwiało takiego przekonania, że odrzucenie spadku mogłoby nastąpić tylko na rozprawie.

Ostatecznie na uwzględnienie nie zasługuje zasłanianie się przez uczestniczkę A. J. tym, że nie zapoznawała się z pismem z sądu. Tego rodzaju stwierdzenie jest bez wpływu na bieg terminów prawa materialnego i procesowego.

Do oświadczeń rodzących skutki materialnoprawne stosuje się odpowiednio przepisy o oświadczeniach woli (art. 65¹ k.c.). Tego rodzaju oświadczeniem było zawarte w korespondencji sądowej pouczenie o biegu terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Zgodnie z art. 61 § 1 k.c. oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła się zapoznać z jego treścią.

Odbiorca pisma może potencjalnie powoływać się na fakt, że nie mógł zapoznać się z jego treścią i na nim wówczas spoczywa ciężar wykazania tej okoliczności (art. 6 k.c.). Uczestniczka A. J. odebrała jednak korespondencję w dniu 30 lipca 2020 r. osobiście. Nie wskazywała na niemożność odczytania korespondencji, lecz na własne zaniedbanie w tym przedmiocie.

Zwraca przy tym uwagę, że uczestniczka jednocześnie powoływała się na brak zapoznania się ze skierowanym do niej pismem, oraz na brak precyzyjnego wskazania w jego treści, że to jej ojciec E. L. odrzucił spadek po S. L. (2). W ocenie Sądu uczestniczka faktycznie nie zapoznała się z tym pismem, a złożony obecnie przez nią wniosek jest tylko konsekwencją tego stanu rzeczy.

Reasumując, należało uznać, że uczestniczka A. J. nie pozostawała w błędzie prawnie istotnym.

Z tych względów rozstrzygnięto, jak w pkt I postanowienia.

W pkt II Sąd zwolnił D. P. z funkcji kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika G. L., wobec tego że stawił się on na rozprawie i podał swój adres zamieszkania, na który należy kierować korespondencję.

Zgodnie z art. 603⁴ § 1 k.p.c. kurator ma prawo do wynagrodzenia za swoją działalność oraz do zwrotu uzasadnionych wydatków, które poniósł w związku ze swoimi czynnościami. Jak wynika z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej "kuratorem", ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdykuratorem jest radca prawny - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł.

Z uwagi na powyższe rozstrzygnięto jak w pkt III postanowienia.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...) A. J., (...)

3. (...)

S.,(...)